

روزنامه سیاسی، اقتصادی، فرهنگی، اجتماعی، ورزشی صبح ایران

صاحب امتیاز و مدیرمسئول: مهدی رحمانیان

نشانی: تهران؛ میدان فاطمی، خیابان بهرام‌میسری، پلاک ۲۲ • تلفن:۵۴ و ۸۸۹۳۶۲۷۰ • نمابر: ۸۸۹۲۴۶۷
تلفن آگهی‌ها: ۸۶۰۳۶۱۱۹ • تلفن امور آگهی‌های شهرستان‌ها: ۷-۰۴۴۰۱۹۸۰۵ • تلفن امور مشترکین: ۸۸۹۰۳۵۴۸
توزیع: شرکت پیام‌رسان سبز • تلفن: ۶۶۲۸۷۳۴۴ • چاپ: صمیم

شترت

دوشنبه ۸ بهمن ۱۴۰۳ • ۲۶ رجب ۱۴۴۶ • ۲۷ ژانویه ۲۰۲۵ • سال بیست‌ویکم • شماره ۵۰۳۶ • ۱۲ صفحه

اذان ظهرتهران ۱۲:۱۷ • اذان مغرب ۱۷:۴۶ • اذان صبح فردا ۵:۴۱ • طلوع آفتاب ۷:۰۷

www.sharghdaily.com

aparat:tasvirshargh

Telegram:SharghDaily

▶

youtube:sharghdaily

▶

twitter:sharghdaily

▶

instagram:sharghdaily1

هنرخوانی

نیاز به نظام سینمایی

ابراهیم مختاری

مستندساز

در خبرها آمد که وزیر ارشاد و رئیس سازمان سینمایی و هم‌راهان به دیدار واروژ کریم‌مسیحی رفتند و گویا بهانه این دیدار رسیدن سال نو مسیحی بود و غرض اما تشویق و دعوت واروژ عزیز به ساختن فیلم. این آرزوی هر فیلم‌سازی است که دعوت به کار شود و مهم‌تر از آن، وجود امکان فیلم‌سازی برای آثانی که توان ساختن فیلم‌های خنده‌آور (کمدی) امروزی را ندارند -مانند من- یا علاقه‌هایی که ساختن فیلم‌های دولتی (پروپاگاندا) در شان‌شان نیست. چنین آرزویی وقتی برآورده می‌شود که سینمای کشور از نظامی برخوردار باشد که در آن نقش دولت برای دسترسی به صاحبان حق تضمین شده باشد. بیش از ۴۰ سال است که ما از داشتن چنین نظامی محرومیم و چشم‌اندازی هم برای رسیدن به آن وجود ندارد. موضوع قابل این است که برای داشتن چنین نظامی لازم نیست وقت صرف طراحی آن کنیم. نمونه نظام‌های طراحی‌شده و درحال عمل و بهره‌برداری از آن، در کشورهای همانند کشور ما هست که ما می‌توانیم از آنها استفاده کنیم. اما چنین اراده‌ای در هیچ‌یک از مدیران سینمایی دیده نشده و اگر هم کسی در این راه سعی کرده است، به آن توجهی نشده و به نتیجه‌ای نرسیده؛ وگرنه امروز ما نباید چنین دست خالی باشیم. بی‌دلیل نیست که مثلا قارابی یک روز در پی ساختن فیلم‌های پر فروش است و یک بار درحال ساختن فیلم‌های دولتی، یک روز کارگردان می‌تواند تهیه‌کننده فیلم خود باشد، روز دیگر تهیه‌کنندگی فیلم خودش ممنوع است و باید دست به دامن یک تهیه‌کننده شود، بی‌آنکه اراده و جایی برای سینماگران مستقل باشد. احوالی‌پرستی وزیر و رئیس سازمان سینمایی از همکار عزیزمان واروژ خیر خوشی بود. امیدواریم در این دولت اراده‌ای هم برای طراحی نظام سینمایی باشد که آقایان را به زحمت احوالی‌پرستی از سینماگران نبینازد.

اتفاق خوانی

آیا امید مرده است؟

بهمن‌ماه شد اما هنوز خبری از «امید» نیست. تنها بازمانده از جمعیت غربی درناي سيبیری که ۱۵ سال متوالی برای زمستان‌گذرانی به ایران می‌آمد، حالا دو سال می‌شود به تالاب فریدون‌کنار نیامده است. برخی کارشناسان بر این باورند که غیبت دوساله «امید» ممکن است به دلیل شکار یا تلف شدن او باشد. عده دیگری اما معتقدند که یک سال غیبت، دلیل قطعی برای تلف شدن «امید» نیست و هنوز امیدوارانه به انتظار آمدن تک‌درناي سيبیری به ایران هستند. برخی اما ردوشان «امیده» را در جاهای مختلف می‌هند، گاه می‌گویند در مسیر و خط پروازی آذربایجان است و گاه هم سرزمین‌های سرد سبیری. البته نیامدن «امیده» به ایران سابقه دارد. درناي سبیری سالان ۱۳۸۸ آذرماه در زیستگاه‌های ایران دیده شد اما یک سال قبل از آن اصلا به ایران نیامد. آخرین بار درناي سبیری (امید) اسفند ۱۴۰۱ در تالاب‌های مازندران دیده شد؛ روزی که به همراه درناي بلژیکی (رؤیا) عزم سفر کرد تا تالاب‌های مازندران را به مقصد سبیری ترک کند. این نگرانی مطرح است که حتی آوردن جفت هم نتوانست تک درناي سبیری را به تالاب فریدون‌کنار بکشد. سال ۱۴۰۱ بود که «رؤیا»، درناي ماده را از بلژیک به ایران آوردند و قرار بود همراه درناي نر راهی سبیری شود اما از آنجا که یک درناي پرورشی بود، سفر به سبیری را تاق نیاورد و از همان ابتدای راه، بال‌هایش خسته شد و به مازندران برگشت. حالا دو سال است که در روستای «بنه‌کنار» فریدون‌کنار زندگی می‌کند اما از جفت تازه انتخاب‌شده، خبری نیست که نیست.

ایران از دهه‌های ۴۰ و ۵۰آورده‌گد جریانات سیاسی و فکری متنوعی بود و اتفاقات مهمی در آن روی داد. بیش از همه بقایای حزب توده در قالب‌های جدیدی همچون هنر، رمان، و ادبیات با رنگ و بوی ایدئولوژیک پیش‌رو بود. هم‌زمان حرکت‌های مسلحانه شکل گرفت و در عرصه عمومی و به‌ویژه در میان جوانان و دانشجویان قبول عام بافت و بقیه قضایا حول محور اولویت «علم مبارزه» پیش رفت. علم مبارزه چنان جایگاهی یافته بود که تشکل‌های اسلامی دانسته و نادانسته خود را با آن تطبیق می‌دادند. رژیم نیز از دو سو با اسلام مشکل داشت؛ از یک سو با بخشی از دین‌باوران و روحانیون و از سوی دیگر با حرکت‌های مسلحانه اسلامی که روز به روز گسترش می‌یافت، به‌ویژه در محیط‌های آموزشی. از این‌رو روایت‌های جدیدی از اسلام و دین‌داری مورد توجه قرار می‌گرفت؛ هم از جانب گروه‌های چپ و هم از سوی تشکیلات نزدیک به رژیم، به‌رحال بازخوانی دوباره اسلام و مسلمانی محصول آن شرایط خاص بود.

به موازات رشد گروه‌های سیاسی و چریکی با رویکرد چپ، حرکت‌های دیگری هم آغاز شد. شخصیت‌های تاریخ اسلام به‌ویژه علی امیرالمؤمنین و حسین سیدالشهدا با ایدئولوژی‌های زمانه تطبیق داده می‌شدند؛ تا جایی که گفته شد امام علی و امام حسین از مارکس و چه گوارا مارکسیست‌تر و انقلابی‌تر بوده‌اند و بدیهی است که مستنداتی هم داشتند.

از زمانی دورتر در اوایل دهه ۲۰ جلال آل‌احمد که در آن وقت مثل بسیاری از روشنفکران دل در گرو مارکسیسم داشت، کتاب «محمد و آخرالزمان» از خاورشناسی غربی کازانواي فرانسوی را به فارسی برگرداند و چیزهایی بر آن افزود. زنده‌یاد نیما پوشیچ در این‌باره نوشته است: «من پسر سید ملایي را می‌شناسم که محمد را قبول ندارد، اما آندره ژید را قبول دارد. کازانوا نامی را که ضد پیغمبر است ترجمه کرده و قبول دارد».

مشابه این کار در دهه ۵۰ اتفاق افتاد؛ که علی‌نقی منزوی از مارکسیست‌های پایبند، کتابی از خاورشناسی یهودی، گلد زیهر، با نام «درس‌هایی درباره اسلام» را از متن عربی ترجمه کرد، سپس آن را با متن آلمانی تطبیق داد و تعلیقاتی بر آن افزود. به‌واقع جریان چپ از دانش خاورشناسان بهره می‌گرفت تا پایه‌های باورهای دینی را سست کند و چهره‌ای از پیامبر ارائه دهد که کمترین نسبتی با وحی ندارد. جلد نخست این کتاب در بیروت حروف چینی و آماده‌سازی و برای چاپ به بنیاد فرهنگ ایران سپرده شد. اما نهایتا دکتر پرویز نائل خاتلری، رئیس وقت بنیاد، از چاپ آن صرف‌نظر کرد. هرچند پس از انقلاب به بازار عرضه شد.

یکی از جنجالی‌ترین آثاری از این دست، کتابی مشهور به ۲۳ سال است که بدون شناسنامه و با جلد سفید عرضه می‌شد؛ و گفته می‌شد که تدوین و ویرایش آن از علی دشتی است.

غرض آنکه جریان چپ شرقی با اتکا بر آرای خاورشناسان غربی به جنگ با پیامبر آمده بود. دستسکاه حکومتی هم با این نوع آثار چندان مشکلی نداشت؛ تا آنجایی که در نیمه دوم دهه ۵۰، تاریخ شمسی را از تقویم ملی حذف کرد. آنها هم به نوبه خود از قدرت‌گرفتن نگاه و نگرش دینی نگران بودند و این آثار می‌توانست دست‌کم حوزه‌ها را سرگرم و از گرایش گروهی‌ای جوانان به حرکت‌های مسلحانه جلوگیری کند. در همان سال‌ها، روحانیون پایتخت هم به فکر افتادند و در اینجنا و آنجا جلساتی برگزار می‌کردند؛ ازجمله در کتابخانه ۴۰ ستون مسجدجامع که آیت‌الله سبحانی، نویسنده کتاب مشهور «فروع ابدیت»، درسگفتارهایی منظم ر آغاز کرد و با جمع‌آوری آنها، کتاب «راز بزرگ رسالت» را عرضه کرد. در این بین، نسلی از دانشگاهیان نیز به میدان آمدند تا روایت درستی از تاریخ اسلام ارائه دهند.

محور این حرکت مرحوم آیت‌الله مطهری بود. به نظر می‌رسد ایشان به این نتیجه رسیده بود که پاسخ به این شبهات و ارائه تصویری فراگیر از تاریخ اسلام که مقبول طبع محیط‌های علمی قرار گیرد، کار تنها حوزویان نیست. از این‌رو به تعدادی از استادان

۱۵۰ شیء

فرمانده انتظامی هرسین کرمانشاه از کشف صد قطعه شیء تاریخی مربوط به دوره‌های اول و دوم قبل از میلاد در این شهرستان خبر داد.
پس از اطلاع مأموران انتظامی هرسین مبنی‌بر وجود اشیای تاریخی در منزلی مسکونی، رسیدگی به موضوع در دستور کار قرار گرفت. سرهنگ افشین دارایی تاکید کرد: «مأموران کلاترتی ۱۲ و پلیس امنیت عمومی هرسین با انجام کارهای اطلاعاتی موفق به شناسایی منزل مذکور شده و پس از هماهنگی با مقام قضائی بازرسی‌های لازم را انجام دادند». این اشیای تاریخی به تایید کارشناسان میراث فرهنگی هم رسیده‌اند.

همايش خودروهای تاريخي و کلاسيک به همت کانون جهانگردی و اتومبيل‌رانی استان اصفهان صبح جمعه ۵ بهمن ۱۴۰۲ در سیتی‌ستر اصفهان برگزار شد. عکس: عادل شیرآني، ایسنا

یاد پیامبر

احمد مسجدجامعی

دانشگاه که از آموزش‌های حوزوی بهره داشتند و به علم و اطلاع و انصاف مشهور بودند و مکاتب جدید تاریخ‌نگاری و آرای مستشرقان را می‌شناختند، رجوع کرد. یکی از آنها مرحوم استاد زریاب بود. آقای زریاب در حسینه ارشاد درباره شرایط ظهور اسلام و اوضاع و احوال ایران، روم، حبشه و حجاز در آستانه بعثت پیامبر بختی را آغاز کرد. شیوه او چنان‌که خود می‌گفت، مراجعه به مآخذ اصیل و تفسیر و تأوییل آنها بود. بالطبع قرآن در این زمینه در مقام اول قرار داشت؛ زیرا کتاب‌های تاریخی و روایات و سیره نبوی مربوط به سال‌های پس از پیامبر است. ولی درباره قرآن این اطمینان وجود دارد که به نحوی همان روزگار را روایت می‌کند. جابه‌جای این اثر ردپای آیات قرآنی را شاهدیم. مثلا درباره حرکت ابرهه که آن را صورت حبشی نام ابراهیم می‌داند، بر اساس سوره فیل سخن گفته و نکاتی متفاوت را پیش کشیده است. قرانت وی از قرآن برای کشف حوادث همان زمان است و پیوسته بر این نکته تأکید می‌کند که نکرش او به موضوع کاملا تاریخی است و به نحوی مطالب را طرح می‌کند که پذیرش آن برای پرسشگران قابل فهم باشد.

از جمله درباره آنکه پرنده‌ای سنگریزه‌ای از منقار رها می‌کند و همچنان که در صحنه‌هایی از فیلم محمد(ص) آقای مجید مجیدی پس از اجرای تأثیرگذار گفت‌وگوی عبدالمطلب با بازیگری علیرضا شجاع‌نوری و ابرهه، هجوم ابابیل که در منقار سنگریزه‌ای دارند دیده می‌شود و هر سنگریزه چون گلوله‌ای بر تن سپاه ابرهه و سازوبرگ آنها می‌نشیند و آنها را از پای درمی‌آورد. این نقل‌مشرود است؛ اما آقای زریاب با کندوکاو در واژه‌ها به این نتیجه می‌رسد که آیات قرآنی شاید بیانی ادیبانه از یک اتفاق پیش‌بینی‌نشده یا بلایی دیگر همچون یک بیماری مهلک و واگیردار در سپاه ابرهه باشد، که چنین اتفاقاتی در جنگ‌های قدیم و جدید سابقه دارد. درواقع او رویکردی عقلانی به تاریخ را پیکیری می‌کند که نافی عقاید و باورهای دینی هم نیست و با کلیت آرای مؤمنان همراه است. از مباحث دیگر این کتاب، پرسشی است در این زمینه که چرا مسلمانان نخستین برای فرار از دست سشکران مکه راهی حبشه شدند و چرا شامات و ایران را که دسترسی به آن آسان‌تر بود، انتخاب نکردند؟ او در پاسخ به بیانی از اوضاع و احوال آن روز ایران و روم، دو امپراتوری بزرگ زمان می‌پردازد. در ایران ساسانی در زمان ظهور اسلام تنها دین زرتشتی را آیین رسمی و آن را در پیوند با سلطنت می‌دانستند و برخلاف سیره پیشینیان، با ادیان دیگر هم‌راهی نمی‌کردند.

امپراتوری بیزانس نیز هرچند سرسپرده آیین مسیحی بود و با اسلام و باورهای اسلامی خویشاوندی داشت، اما با حمله لشکریان خسروپرویز و پیشروی آنان تا شامات، جای امنی برای تازه‌مسلمانان به‌شمار نمی‌رفت. از این‌رو به نزدیک‌ترین سرزمین امن مسیحی پناه بردند و تلاش کاروان برای بازگرداندن آنها نهن‌تنها به جایی نرسید بلکه بر اجترام آنان افزود. آقای زریاب آیات سوره روم را نوعی پیشگویی قرآن مبنی بر شکست نخستین اهل بیزانس از ایرانیان و پیروزی بعدی آنها می‌داند. به هر حال پیامبر با رویکردی عقلانی و اطلاعات گسترده‌ای که از شرایط محیطی و جوامع پیرامون داشت، مقصد مهاجرت را به درستی انتخاب کرد و یک کلونی مسلمانی را در حبشه برپا کرد.

از فرازهای مهم زندگی پیامبر، جنگ احد است که سه فصل این کتاب را به خود اختصاص داده و به هیچ نبرد دیگری چنین گسترده نپرداخته است. آقای زریاب با آنکه تأکید دارد گفتارش از زاویه نگاهي تاریخی است، اما در پاسخ به این پرسش که چگونه

۶۰ میلیارد

زاکریبک در صفحه فیسبوک خود نوشت این غول فناوری قصد دارد در سال ۲۰۲۵ حداقل ۶۰ میلیارد دلار در هوش مصنوعی سرمایه‌گذاری کند.
امسال سال تعیین‌کننده برای هوش مصنوعی خواهد بود. انتظار داریم که متاای‌آی بهترین دستیار دیجیتالی شود و بیش از یک میلیارد نفر از آن استفاده می‌کنند. متا یک مرکز داده عظیم جدید برای تقویت جاه‌طلبی‌های هوش مصنوعی خود خواهد ساخت و طبق گفته زاکریبک، درحال برنامه‌ریزی ۶۰ تا ۶۵ میلیارد دلاری برای هزینه‌های سرمایه‌ای در سال جاری مربوط به این فناوری است.

گزارش خوانی

در مسابقه توسعه

حذف شده‌ایم

نشست نقد و بررسی کتاب «اینترنت و رفتار سیاسی در ایران» با حضور دکتر مجتبی قلی‌پور (نویسنده)، دکتر محمد رهبری (جامعه‌شناس و پژوهشگر شبکه‌های اجتماعی) و علاقه‌مندان به این حوزه برگزار شد. در این نشست به بررسی دیدگاه‌های مختلف درباره آثار اینترنت پرداخته شد. مجتبی قلی‌پور، نویسنده کتاب، در ابتدای جلسه گفت: «فکری در ایران رواج پیدا کرد که اینترنت مرجع تمام بدبینی‌ها، مشکلات و نارضایتی‌هاست. این موضوع با ادبیات بیست‌مدرنی در صحبت‌های مسنولان ما هم شنیده شده و می‌شود. نمونه‌اش کلمه برساخته است که می‌گویند این اعتراضات و نارضایتی‌های مردمی برساخته است». قلی‌پور در ابتدا بخش‌هایی از کتاب خود را خواند و در بخشی از سخنانش به مقایسه جایگاه عربستان در جهان پرداخت و گفت: «عربستان فقط به خاطر کنسرت و مراسم مختلف نیست که در ذهن جهانیان بزرگ شده، بلکه در چند سال اخیر حتی رتبه‌های جهانی دانشگاه‌های عربستان نیز از ما جلو زده است و ما دیگر در پژوهش‌های جهانی نمی‌توانیم رقابت کنیم». نویسنده کتاب به بخش‌هایی از کتاب اشاره کرد: «از نظر سواد خواندن و نوشتن در آزمون‌های جهانی از بین ۵۷ کشور رتبه ایران ۵۳ است و ما در مسابقه توسعه حذف شده‌ایم». قلی‌پور ادامه داد: «ایران در شاخص مشارکت الکترونیک در خاورمیانه رتبه آخر را دارد و در دنیا جزء ۲۰ کشور آخر است. خبر بدتر اینکه ما در یک دهه اخیر چون از اینترنت یک دیو ساخته‌ایم که منبع هراس و ترس شده، در نتیجه در رتبه‌بندی‌های جهانی افول کرده‌ایم و اوضاع بدتر شده است.» قلی‌پور بیان کرد: «اینترنت در رفتار سیاسی مردم و در سیاست ایران اثرگذار است، اما آن چیزی که باعث هراس جامعه و مسئولان می‌شود، علش اینترنت نیست». محمد رهبری، پژوهشگر شبکه‌های اجتماعی، از دیگر میهمان ویژه نشست بود که به گفت‌وگو با نویسنده کتاب پرداخت. او گفت: «فیلترینگ اثرات منفی شبکه‌های مجازی را تشدید کرد؛ به این دلیل که فیلترینگ قطبیت را تشدید می‌کند. از آن مهم‌تر این است که وقتی فیلتر می‌شود، راه گفت‌وگوی آزاد و تفکر انتقادی بسته می‌شود. باید به این موضوع نقد کرد که تکنولوژی ماهیت دوگانه‌ای دارد و نباید صرفا به آثار منفی آن بپردازیم». رهبری از طرح مسئله اشتباه درباره اینترنت گفت: «ما سال‌ها با سؤوال‌های غلط به سراخ اینترنت رفتیم و پرسش‌های پژوهشی غلطی مطرح کردیم. وقتی بفهمیم ماجرا خیلی پیچیده‌تر از چیزی است که تصور می‌شود، اینجا سراغز ماجرای پرسش‌ها و پژوهش‌های درست است». محمد رهبری بیان کرد: «در جامعه‌ای که احزاب و تشکل‌ها قوی نیستند، اساسا فرهنگ سیاسی هم ضعیف است و کنشگری جمعی بر اثر اینترنت کمتر اتفاق می‌افتد، اما مسیر کنشگری جمعی رو به پیشرفت است. نمونه آن تعداد امضا‌های کارزار است. تعداد افرادی که کارزارها را امضا کرده‌اند، از تعداد آرای انتخاباتی بعضی از کاندیداها بیشتر است. این یک نکته بسیار مهم پژوهشی است». او ادامه داد: «جنبش‌های اجتماعی از سال ۹۸ به بعد نسبتی با اینترنت دارند، اما اینکه این ارتباط تضعیف یا تقویت‌کننده است، نیاز به بحث دارد. کتاب اینترنت و رفتار سیاسی در ایران ما را به واقعیت اجتماعی خودمان نزدیک‌تر می‌کند». علی تولاوی، فعال فناوری، یکی دیگر از میهمانان این نشست بود و گفت: «فیلترینگ باعث حذف زبان فارسی از اینترنت و کم‌رنگ‌شدن تمدن ایرانی در دنیا شده است. اگر ما به فکر گسترش فرهنگ ایرانی هستیم، باید برای این موضوع فکری اساسی کنیم». مرضیه ادم، اجتماع‌ساز کارزار نیز در انتهای جلسه گفت: «حکمران از همان اول اینترنت را به‌شدت تهدید می‌دید و معتقد بود شروع، علت و پیدایش هر موضوعی اینترنت است و متغیرهایی مثل تورم، تحریم و… را نادیده می‌گرفت، خود شبکه‌های اجتماعی را نقطه شروع جریان می‌دانست و این تفکر نتیجه‌اش کنترل‌کردن فضا شده». تیوا صمدیان، یکی از میهمانان نشست نیز گفت: «اگر روایتگری اینترنتی نبود، ما الان از حجم خشونت علیه زنان بی‌اطلاع بودیم. از مزایای آن می‌توان به جنبش «می‌تو» اشاره کرد. در کشورهای پیشرفته‌تر اینترنت بازوی قدرت است، اما برای ما آن کاربرد را ندارد». زینب نصیری، مددکار اجتماعی از تغییر در روایتگری گفت: «اینترنت بستر را برای روایتگری تغییر داده است. اگر در گذشته اتفاق بر مبنای روایت اطرافیان و یک حلقه محدود بیان می‌شد، حالا این داستان در بستر اینترنت اتفاق افتاده و دچار تغییرات گسترده شده است. در هر صورت، اساسا اینترنت ابزارای است که می‌خواهد آگاهی جامعه را افزایش دهد و نمی‌شود مانع این مسئله شد».